

УДК 027.7:023]:001.895

*Олена Анатоліївна Дікунова,
завідувач інформаційно-бібліографічного відділу
бібліотеки Криворізького державного
педагогічного університету*

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФАХІВЦІВ БІБЛІОТЕКИ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Новітні орієнтири освітньої політики України спонукають вищу школу до модернізації професійної підготовки, переорієнтації вищої освіти на формування фахівця нової генерації, здатного працювати за сучасними інноваційними технологіями.

Університетська бібліотека сприяє реалізації стратегічних завдань вищої школи, є центром інтегрованого інформаційного забезпечення навчально-виховного та наукового процесів, інформаційно-бібліотечним комплексом, що не тільки створює, зберігає інформацію, а й надає послуги навігації в освітньому просторі, дає змогу забезпечувати онлайн-доступ до світових інформаційних ресурсів, які сприяють забезпеченню інформаційних дослідницьких потреб студентів, аспірантів, викладачів, науково-педагогічних працівників на принципах доступності, оперативності, інформативності, комфортності.

Бібліотека знаходиться в тісному безперервному процесі професійної взаємодії з різними структурами університету: здійснює обмін інформацією, вивчає інформаційні потреби користувачів, концентрує різного роду ресурси, надає інформаційні послуги, розвиває співробітництво. Виконання завдань, що стоять перед бібліотекою, повною мірою залежить від інтеграції та координації її діяльності з факультетами, кафедрами, науковими підрозділами, відділами та службами навчального закладу. З іншого боку, від ефективності діяльності бібліотеки, стану її інформаційних ресурсів, різноманітності бібліотечних продуктів і бібліотечно-інформаційних послуг безпосередньо залежить повноцінне функціонування освітньо-наукових структур закладу вищої освіти і, як наслідок цього – якість надання освітніх послуг. Бібліотека як інформаційна інфраструктура динамічно реагує на стратегічно важливі трансформаційні зміни, що відбуваються в навчальному закладі. Під впливом різноманітних факторів трансформуються функції бібліотеки, змінюються пріоритети її діяльності. Одним з головних пріоритетів є пошук інноваційних напрямів діяльності й забезпеченості кадрами, що володіють сучасними компетенціями, знаннями, уміннями, організація їх ефективного використання й професійного розвитку.

Панівною в діяльності бібліотеки ЗВО стає інформаційно-освітня функція, яка інтегрує в собі основні цілі та забезпечує реалізацію її соціально-освітньої місії – підготовку високоосвіченого, кваліфікованого спеціаліста й виховання гармонійної, морально-естетичної досконалої особистості, відкритої до інтелектуального, духовного і творчого розвитку.

Отже, створювати інноваційну модель університетської бібліотеки повинні компетентні бібліотечні фахівці, сконцентровані на інформаційних потребах користувачів, здатні надавати реальну якісну допомогу в процесах обміну знаннями в освітньому просторі. Виклики часу, пов'язані з високим попитом на творчість, обумовлює зростання вимог до бібліотечних фахівців щодо обов'язковості професійно-творчого підходу, запитів на креативні рішення, реалізацію нових ідей.

Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету (КДПУ) є складною соціально-комунікаційною системою, що має спеціалістів, які здатні до інноваційної творчості, володіють високим рівнем фахових знань, мають професійно-креативний потенціал і комунікативні здібності, що є вирішальними у взаємодії з користувачами, зокрема з викладачами-науковцями та студентами – майбутніми педагогами.

Бібліотеку ЗВО неможливо уявити без застосування інноваційних технологій у бібліотечно-інформаційному обслуговуванні. Бібліотека повинна не тільки зберігати якість і повноту традиційних функцій та напрямів діяльності, але й активно пропонувати користувачам комплекс нових сервісів й послуг для якісного інформаційного забезпечення.

Електронний бібліотечно-бібліографічний сервіс спрямований на задоволення інформаційних потреб користувачів бібліотеки КДПУ через надання послуг засобами дистанційних комп'ютерних технологій. Онлайн-доступ до електронного каталогу забезпечує багатаспектний оперативний бібліографічний пошук інформації для виконання різноманітних

запитів користувачів. Бібліотечні фахівці надають консультації користувачам щодо пошуку та відбору документів. Для віддалених користувачів створено «Віртуальну бібліографічну довідку», головне завдання якої – оперативне надання відповідей на запити із забезпеченням надійності та повноти інформації, комплексність обслуговування, зокрема надання як бібліографічної, так і повнотекстової інформації.

Важливою особливістю електронного сервісу бібліотеки КДПУ є забезпечення доступу віддалених користувачів до електронних ресурсів власної генерації бібліотеки, зокрема бібліографічної продукції – тематичних списків літератури, списків нових надходжень, бібліографічних покажчиків (біобібліографічних, тематичних, красзнавчих), інформаційних і тематичних оглядів, віртуальних виставок, що дозволяє користувачам оперативно отримувати інформацію й сприяє підвищенню рівня та якості освітньо-наукової діяльності.

У сучасному обслуговуванні відбуваються зміни. Змінюються інформаційні потреби користувачів. Ступінь їх задоволення – головний критерій оцінки бібліотечної роботи, результат, за яким користувач усвідомлює доцільність і необхідність звернення до послуг бібліотечного фахівця. Якісне задоволення інформаційних запитів постійно перебуває в полі зору бібліотекарів і бібліографів бібліотеки КДПУ. Бібліотечно-бібліографічне обслуговування демонструє високий рівень професійного спілкування з користувачами, уміння надати необхідну інформацію, виявити зацікавленість і обізнаність. Це стосується як обслуговування професорсько-викладацького складу, керівництва закладу вищої освіти, так і студентів та аспірантів, а отже, потребує від бібліотечного фахівця високого професіоналізму й психолого-педагогічної компетентності.

Одним із важливих напрямів діяльності бібліотеки КДПУ є професійно-творче співробітництво з кафедрами, які є головними організаторами освітньо-наукової діяльності, провідниками у впровадженні інноваційних ідей у навчальний процес. Ефективними є інформаційно-ділові зустрічі – Дні кафедри. Мета таких заходів – розкрити інформаційні можливості бібліотеки, ознайомити з інноваціями в її діяльності та виробити разом з викладачами нові шляхи подальшого ділового партнерства. Обговорюються питання ефективного використання інформаційних ресурсів бібліотеки, вирішуються питання комплектування та книгозабезпеченості навчальних дисциплін, надаються консультації. Результативною формою диференційованого бібліографічного обслуговування науковців є систематичне забезпечення бібліографічною інформацією відповідно до науково-дослідних тем кафедр. Технологічною основою бібліографічного інформування кафедр є електронна розсилка інформаційних списків – обов'язковий елемент електронного сервісу.

Сучасний бібліотечний фахівець – це ерудований, компетентний співрозмовник, що в певному розумінні виконує роль організатора в галузі управління знаннями. Він підкаже нові ідеї, дасть професійні консультації, розумні поради. Сьогодні бібліотечний фахівець забезпечує не тільки високу якість доступу інформації до користувача, а також є чуйним, уважним педагогом і досвідченим керівником у світі знань.

Сучасний освітній процес передбачає велику самостійну роботу студентів у загальному обсязі навчальних заходів. І повноцінною повинна бути самостійна пізнавальна діяльність студентів не тільки під керівництвом викладача. Досягнення нової якості освіти залежить від забезпечення доступу до масиву навчальних і наукових ресурсів, організації постійно доступного електронного інформаційно-бібліотечного простору й від рівня бібліотечно-інформаційного обслуговування. Бібліотечні фахівці навчають і виховують не тільки студентів, а й самих себе, формуючи бібліотекаря майбутнього: комунікативного та високоерудованого професіонала з творчим ставленням до професійної діяльності.

Місія бібліотеки ЗВО як своєрідного інформаційного центру забезпечення освітньо-наукової діяльності – задовольняти інформаційні потреби користувачів і зберігати й розповсюджувати знання, тому чим досконалішими будуть технології, тим краще бібліотечні фахівці зможуть виконувати свою місію. Інформаційні технології потребують необхідності професійної міграції бібліотечних фахівців у нові сфери діяльності, отже, вони виконують роль навігаторів комп'ютерних мереж, чия професійна діяльність формує нове інформаційне середовище. Комп'ютеризація й автоматизація інформаційно-бібліотечних процесів потребує від персоналу уміння працювати з АБІС, електронними базами даних, мультимедійними системами, вільно орієнтуватися в інформаційних продуктах і послугах, бути аналітиком інформаційних систем, уміти обирати ефективні стратегії пошуку інформації, виконуючи роль комунікатора та менеджера в довідково-інформаційному обслуговуванні. Постає пи-

тання відповідності бібліотечних фахівців ролі викладачів, оскільки, взявши на себе відповідальність за проведення навчання користувачів з формування інформаційної культури, організації самостійної роботи користувачів через інтернет-технології, бібліотекарі повинні досконало володіти знаннями в галузі інформаційно-комунікаційних технологій.

Отже, вирішальним чинником модернізації та інноваційного розвитку бібліотеки є її персонал. Інновації та креативність, професійна майстерність бібліотечних фахівців у процесі творчої практичної діяльності – запорука надання якісних бібліотечно-інформаційних послуг.

УДК 027.53-053.5(477)

*Микола Павлович Зніщенко,
генеральний директор КЗ КОР
«Київська обласна бібліотека для дітей»,
кандидат історичних наук, заслужений
працівник культури України
Наталія Василівна Острікова,
завідувач відділу довідково-бібліографічної
та інформаційної роботи КЗ КОР
«Київська обласна бібліотека для дітей»*

БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ – МОТИВАЦІЙНО ПРИВАБЛИВИЙ ПРОСТІР НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ: З ДОСВІДУ РОБОТИ КЗ КОР «КИЇВСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ»

Сучасна бібліотека для дітей все частіше виходить за межі сталих форм роботи, поєднує традиційні методи та новітні технології, які сприяють залученню дітей до читання, популяризації книги, дозволяють представити можливості бібліотеки для дітей, створюють дружній/позитивний імідж серед громади. Саме в бібліотеці дитина стає читачем, формує та розширює коло власних читацьких інтересів, розвиває інтелект, творче мислення, креатив. Популяризація книги, активного читання й уміння грамотного та безпечного використання ресурсів Інтернету в бібліотеці здійснюється також і з використанням сучасних інформаційних технологій. Мультимедійні книги та інтерактивні ресурси – це широкі можливості для реалізації творчого потенціалу бібліотекарів Київської обласної бібліотеки для дітей, які сприяють залученню дітей до бібліотеки, становленню світогляду з культурою присутності та використання інтернет-інформації; розширюють можливості формування інформаційної культури читачів-дітей у поєднанні з культурою слова, книгою, читанням. Такі ресурси у поєднанні з динамічним зображенням, звуком, дизайнерською графікою сприяють читацькій дитячій аудиторії значно краще сприймати інформацію, дозволяють яскраво та привабливо викласти матеріал, особливо під час проведення бібліотечно-бібліографічних занять, кейс-уроків і тренінгів.

Відділ довідково-бібліографічної та інформаційної роботи КЗ КОР «Київська обласна бібліотека для дітей» – це відділ, в якому читачі отримують цікаву інформацію, поповнюють власну скарбничку знань. У цьому відділі читачі-учні, студенти коледжів, закладів вищої освіти вчаться користуватися довідковим апаратом бібліотеки: каталогами, картотеками, електронним каталогом, отримують практичні поради та допомогу під час написання рефератів, курсових та дипломних робіт, різноманітних за тематикою інформаційних повідомлень, підготовки до навчальних атестацій. Працівники відділу надають різнопланові бібліографічні довідки та вичерпну інформацію за темами, що цікавлять користувачів Київської обласної бібліотеки для дітей, яка у 2019 році святкує свою 110-у річницю з дня заснування. Бібліотечні заняття, уроки-практикуми, тренінги, інтерактивні ігри, які постійно проводять у відділі, розвивають інформаційні компетенції читачів щодо безпечної та корисної присутності в інформаційному суспільстві. Починаючи з 2014 року спеціалісти відділу довідково-бібліографічної та інформаційної роботи Київської обласної бібліотеки для дітей втілюють у практику бібліотечної та довідково-бібліографічної роботи сучасні аспекти методології інформаційної роботи з читачами-учнями, студентами та вчителями-предметниками. Київська обласна бібліотека для дітей – це